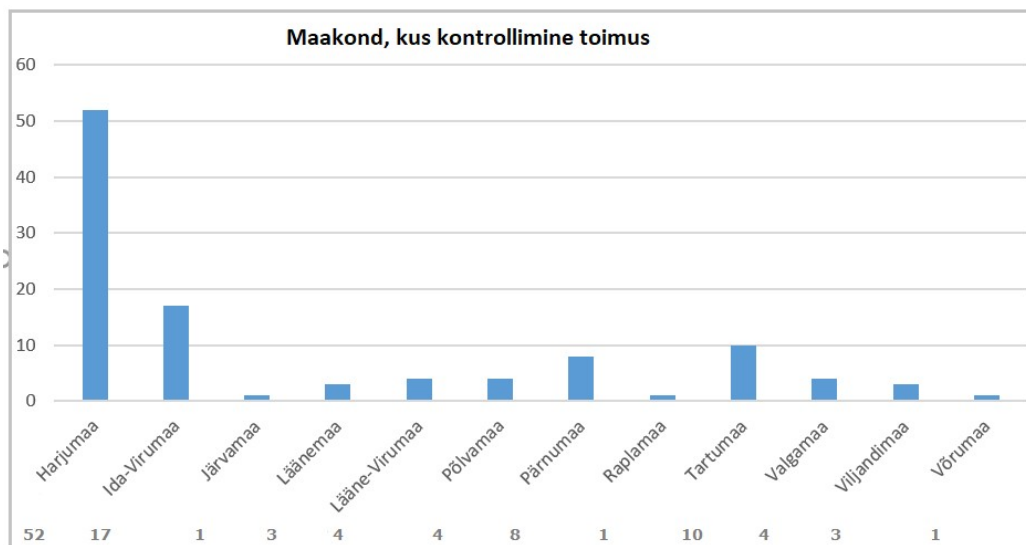

Väikesed toidukauplused sihtkontrolli kokkuvõte

Tööinspeksioon teostas käesoleva aasta veebruarist kuni märtsini üle Eestilist sihtkontrolli, mille käigus kontrolliti väikeste toidukaupluste töökeskkonna ja dokumentatsiooni vastavust töötervishoiu- ja tööohutuse nõuetele. Sihtkontrolli käigus pöörati tähelepanu nii töötajate töötingimustele kui ka töötervishoiu- ja tööohutuse korraldusele kauplustes, sealhulgas kontrolliti kas ja milliseid ennetusabinõusid on tarvitusele võetud koroonaviiruse leviku pidurdamiseks.

Enim tööõnnetusi juhtus eelmisel aastal kaubandussektoris – 438 tööõnnetust, millest 346 olid kerged ning 92 rasked. Ühed sagedasemad õnnetused, mis töötajatega juhtuvad – libisemine, komistamine ja kukkumine, on iseenesest lihtsalt ennetatavad. Tuleb jälgida, et liikumisteed oleksid liigsetest esemetest vabad ning märjad ja libedad põrandad tuleb kohe puhastada ja kuivatada.

Kontrollitud ettevõtete arv maakondade lõikes

Sihtkontrolli käigus kontrolliti 108 toidukaupade jaemüügiga tegelevat ettevõtet erinevates maakondades. Töötajate arv kontrollitud kauplustes jäi enamasti alla 10. Algavast sihtkontrollist teavitati jaemüügiga tegelevaid tööandjaid esiteks märgukirjaga ning seejärel said valimisse sattunud ettevõtted kontrolli toimumise kohta eraldi täpsema info. Sihtkontrolli raames tuvastasid tööinspektorid kokku 315 puudust, 9% kontrollitud kauplustest ei tuvastatud ühtegi sihtkontrolliga seonduvat puudust. Ettekirjutused koostati 55% kontrollitud ettevõtetest.

Kontrollimise käigus tööinspektorid küsitlesid nii töötajaid kui tööandjaid töötingimuste osas, kontrollisid töökohti, laoruume ja kaupluste müügisaale ning asjakohast töötervishoiu- ja tööohutusala dokumentatsiooni.

Sihtkontroll hõlmas eeskätt järgmisi teemasid:

- töökeskkonna riskianalüüsi olemasolu ja tegelikkusele vastavus;

- bioloogilise ohuteguri sh viiruse SARS-CoV-2 (Covid-19) ennetusmeetmete olemasolu;
- töötervishoiuarsti poolt teostatav tervisekontroll;
- ohtlike kohtade märgistamine ja liikumisteede ohutus;
- töötamiskoha ergonoomiline kujundamine;
- töötajate juhendamine ja väljaõpe ning nende kirjalik registreerimine.

Töökeskkonna riskianalüüs ja SARS-CoV-2 (Covid-19) meetmed

29% kontrollitud kauplustest ei olnud tööandja korraldanud töökeskkonna riskianalüüsi. 71% kauplustest oli töökeskkonna riskianalüüs küll olemas, kuid 31% puhul ei vastanud riskianalüüs tegelikkusele, eelkõige oli jäetud hindamata bioloogilise ohutegurina viiruse SARS-CoV-2 (Covid-19). Kuivõrd sihtkontrolli teostamise perioodil oli riigis kehtestatud avalikes siseruumides kaitsemaski kandmise kohustus ning see, kas töötajad peavad kaitsemaski kandma töökohal/töökeskkonnas, pidi selguma töökeskkonna riskianalüüsist, siis kontrollisid tööinspektorid, kas riskianalüüsist selgub maskikandmise vajadus. 28% kontrollitud kaupluste riskianalüüsist ei selgunud töötajate maskikandmise kohustus, kuigi üldiselt töötajad siiski kandsid kaitsemaske ehk nõue oli olemas, aga riskianalüüsist kajastamata. Samuti olid enamikes kauplustes võetud kasutusele ka teised abinõud koroonaviiruse leviku tõkestamiseks - nt käte desinfitseerimisvahendid nii klientidele kui ka töötajatele ning lettide ette töötajate kaitseks paigaldatud kaitseklaasid. Vaid kahes kaupluses ei olnud tööandja rakendanud piisavalt meetmeid viiruse leviku vähendamiseks, näiteks töötajad kasutasid ühiskasutuses olevaid kangast käterätikuid käte kuivatamiseks.

Töötajate tervisekontroll

39% kontrollitud ettevõtetes ei olnud korraldatud töötajate tervisekontrolli töötervishoiuarsti juures ning 16% ei olnud tervisekontrolli korraldanud töötervishoiuarsti määratud ajavahemiku järel. Paljude tööandjate seas on levinud arusaam, et kaupluse töötajatele on vajalik vaid tervisetõendi (tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes) olemasolu. Töötervishoiuarsti poolt teostatava tervisekontrolli vajadusest, tulenevalt töökeskkonna ohutegurist või töölaadist, ei olnud nii mõnedki tööandjad üldse teadlikud. Üsna tihti tööandjad selgitasid, et neil on väike kauplus ja vähe töötajaid ning seetõttu ei ole nende hinnangul tervisekontroll vajalik. Siinkohal tööinspektorid selgitasid, et töötervishoiuarsti poolt teostatava tervisekontrolli vajadus tuleneb töökeskkonna riskianalüüsist ning kui töötajad puutuvad kokku ohuteguritega, mis on aluseks tervisekontrolli suunamisel, tuleb tööandjal korraldada tervisekontroll. Töötajate arv ettevõttes ei ole tervisekontrolli korraldamisel määrav. Tervisekontrolli eesmärk on hinnata töötaja terviseseisundit ja töötingimuste sobivust töötajale ning ennetada tööst tingitud tervisekahjustusi ja aidata kohandada töötingimused töötaja töövõimele sobivaks.

Ohtlike kohtade märgistamine ja liikumisteede ohutus

37% kontrollitud kauplustes olid ohukohad märgistamata. Enim olid märgistamata laadimisestakaadi ääred, kaldteed, kõrged lävepakud, halvasti märgatavad trepiastmed.

Vaatamata sellele, et esines probleeme ohtlike kohtade märgistusega, olid enamikes kauplustes liikumisteed takistustest vabad – 93% kontrollitud kauplustes. Saab tõdeda, et üldjuhul ei olnud liikumisteede ladustatud nt kaubakaste ja –aluseid. Osades kauplustes ohustas töötajaid siiski põrandate kehv seisukord - ebatasased, auklikud, konarlikud, põrandaplaadid lahti. Katkiseid põrandapindu esines nii müügisaaalis kui ka laoruumis. Ebatasased ja auklikud põrandad müügisaaalis kujutavad otsest ohtu töötajatele ja kaupluse klientidele komistamise- ja kukkumise näol. Laoruumi ebatasaste põrandate tõttu, lisaks töötaja kukkumisohtule, esineb kauba transportimisel kaubakäru ja kauba kukkumisoht. Lükates/tõmmates kaubakäru auklikul põrandal, peab töötaja rakendama rohkem füüsilist jõudu, mille tõttu suureneb ülekoormus- ja traumaohu. Kuna sihtkontroll viidi läbi

ajal, mil õues oli lumi ja esines miinuskraade, siis kontrollisid tööinspektorid kuivõrd on tööandja hoolitsenud selle eest, et töötajad, täites töökohustusi väliterritooriumil (nt kauba vastuvõtmine, prügi viimine konteinerisse) oleks kaitstud libastumise ja kukkumise eest. Tööinspektorid tuvastasid, et kahes kaupluses ei olnud tööandja rakendanud abinõusid välitingimustes libisemisohu vähendamiseks.

Töötamiskoha ergonoomiline kujundamine

96% kontrollitud kauplustest ei esinenud probleeme töötamiskoha ergonoomilise kujundamisega ning töötajatel oli võimalik leida endale sobiv ja mugav tööasend. Tööinspektorid hindasid töötamiskohti kassapiirkonnas ja saalis ning enamikel juhtudel oli töötajal ohutu oma tööülesandeid täita nii kaupade paigutamisel müügisaalis kui ka kassas. Paaril kauplusel oli töötajatel probleeme töötooliga- see kas puudus või oli purunenud. Purunenud töötool ei taga ergonoomilist kehaasendit istumisel ja võib seetõttu kaasa tuua tervisekahjustusi. Töötooli peab saama reguleerida nii, et töötamine on mugav ning tool toetab alaselga. Iste peab olema piisavalt lai, et töötaja mahuks seal mugavalt istuma.

Töötajate juhendamine, väljaõpe ja registreerimine

Kuna kaubandusettevõtetes esineb töötajatel palju raskuste teiseldamisega seotud tööülesandeid, kontrollisid tööinspektorid, kas tööandja on töötajaid juhendanud ja korraldanud väljaõppe raskuste käsitsi teiseldamise osas- kuidas tehnilisi abivahendeid õigesti kasutada, millised on õiged töövõtted raskuste teiseldamiseks ning kuidas vältida teiseldamisega seotud ohte. 44% kontrollitud kauplustes olid tööandjad juhendanud töötajaid ja teinud väljaõppe raskuste teiseldamise osas. Juhendamine oli nõuetekohaselt registreeritud 39% ning väljaõpe oli registreeritud 23% kontrollitud ettevõtetest.

Soovitused sihtkontrolli tulemuste põhjal

Läbiviidud sihtkontrolli tulemusena võib öelda, et töökeskkonna osas esines enim probleeme komistamis- ja kukkumisohtlike kohtade märgistusega. Ohtlikud kohad tuleb õnnetuse ennetamiseks märgistada ning vastavalt vajadusele ka märgistust uuendada.

Kaupluste töötajate töö eeldab pidevalt jalgel seismist ja liikumist, mille tõttu esineb suur koormus jalgadele ja seljale. Lisaks tuleb teiseldada raskusi, esinevad korduvad sama tüüpi liigutused ning kokkupuude bioloogilise ohuteguriga. Kõik need ohutegurid eeldavad töötervishoiuarsti poolt läbiviidava tervisekontrolli korraldamist. Paraku selgus sihtkontrollist, et töötajate töötervishoiuarsti poolt läbiviidavaid tervisekontrolle ei teostata nõuetekohaselt. Kaupluste töötajatel on enamasti olemas küll tervisetõendid, mida üldiselt väljastavad perearstid nakkushaiguste suhtes, kuid töötervishoiuarsti poolt läbi viidav tervisekontroll oli sageli korraldamata. Avastamiseks võimalikult vara töötajal tervisehäired, mis võivad olla tingitud tehtavast tööst, tuleb tööandjal tervisekontroll korraldada. Varane probleemi avastamine võimaldab vältida töötaja tervise edasist halvenemist.

Töötajate töötervishoiu- ja tööohutusalane juhendamine ja väljaõpe mängivad ettevõttes ohutu töökeskkonna loomisel ja tagamisel suurt rolli. Asjakohane juhendamine ja väljaõpe aitab kaasa õnnetuste vältimisele ning vähendab tööga seotud haigestumiste tekke ja süvenemise riski. Ka siinkohal on tööandjatel palju ära teha- alustades asjakohase ja läbi mõeldud ohutusjuhendi koostamisest, mis omakorda tagab tulemuslikuma juhendamise ja väljaõppe.

Vaatamata sellele, et eelmise aasta 1. septembriks pidid tööandjad kehtiva töökeskkonna riskianalüüsi esitama Tööinspektsioonile, selgus sihtkontrolli tulemusena, et 29% kontrollitud ettevõtetest ei olnud korraldanud töökeskkonna riskianalüüsi. Riskianalüüs on töökeskkonna korraldamise alustala, mille abil selgitatakse välja kui palju mõjutavad töötajate tervist töökeskkonna ohutegurid ja kas töökeskkonnas esineb õnnetusohu. Töökeskkonna riskianalüüs peab vastama tegelikule olukorrale ettevõttes, samuti on mitmeid tegureid, mis nõuavad tööandjalt riskianalüüsi uuendamist. Näiteks tuleb riskianalüüsi uuendada, kui

töökeskkonda lisandub protsesse või tegevusi, mis võivad mõjutada töötajate ohuteguritega kokkupuudet või kui on ilmnunud uued andmed ohuteguri mõju kohta inimese tervisele.

Sihtkontroll tõi välja mitmed väikekauplustes esinevad puudused. Planeerimaks edaspidiseid sihtkontrolle, tuleks kindlasti kõrgendatud tähelepanu pöörata töötajate juhendamise ja väljaõppe korraldamisele, töökeskkonna riskianalüüsi vastavusele tegelikkusega ning töökeskkonnas ohtlike kohtade märgistusele. Sihtronntrulli käigus tööinspektorite jagatud tähelepanekute ja soovitude järgimise korral on tööandjatel võimalik vähendada töötajate terviseriske ning leida abinõud töö paremaks korraldamiseks ja töötingimuste parendamiseks.

Kokkuvõtte koostas:
Vanemtööinspektor
Maris Liidemaa
26.04.2022